

Stanku Vrazu. Stipan Tadić ukazao je na sociokulturne i povijesno–političke (ne)prilike u kojima je djelovao Slavko Ježić u izlaganju *Nejunačkom vremenu usprkos — društveno–kulturološki i povijesno–politički okvir djelovanja Slavka Ježića*. Zaneta Vidas Sambuljak obradila je temu *Srednji vijek i renesansa u Hrvatskoj književnosti od početaka do danas: 1100. — 1941. Slavka Ježića*. Druga sjednica završila je izlaganjem Miljenka Buljca s temom *Milan Begović u pregledu hrvatske književnosti Slavka Ježića*. Uslijedilo je predstavljanje zbornika radova sa prethodnoga skupa u nizu Hrvatski književni povjesničari, *Zbornika o Ljubomiru Marakoviću* (Zagreb — Topusko, 25.–26. travnja 2019.), objavljenoga potkraj 2020. godine.

Treća popodnevna sjednica započela je izlaganjem Hrvojeke Mihanović–Salopek temom *Slavko Ježić kao prozni pisac i njegova književna recepcija*. Sanda Ham priopćenjem *O značenju naziva serbokroatizam u Ježićevoj Hrvatskoj književnosti* govorila je o značenju termina *serbokroatizam* koji se je uvriježio u hrvatskoj filologiji i jezikoslovlju poslije Auburgerove knjige (1999., 2009.) te je zaključila da Ježić ne podržava srbiziranje hrvatskoga jezika, nego termin rabi za političko djelovanje unutar Hrvatske kojim se zagovara jedinstvo Hrvata i Srba, počevši od dolaska na vlast hrvatsko–srpske koalicije 1906. godine. Temu *Slavko Ježić o književnom radu fra Andrije Kačića Miošića* izložio je fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić. Martina Čavar u priopćenju *Receptivne diskrepancije Ježićeve književnopovijesne monografije* zamjećuje da je Ježićeva književna povijest objavljena u nevrijeme, u ratnom vihoru te nije ni mogla stići do svojih čitatelja, a iza rata je sustavno prešućivana i zaobilazena gotovo pola stoljeća, stvaranjem hrvatske države napokon se izvlači iz ropotarnice prošlosti, a Slavko Ježić konačno zadobiva ugledno mjesto

u hrvatskoj književnoj historiografiji koje mu s pravom pripada. Ernest Fišer istražio je temu *Pisci varaždinskoga književno–jezičnoga kruga u Hrvatskoj književnosti Slavka Ježića* te zaključio da je riječ o više od pedesetak imena. Posljednje izlaganje održala je Jasminka Brala Mudrovčić, naslovljeno *Lika i Ličani u pregledu hrvatske književnosti Slavka Ježića*, a biranim riječima nakon kratke rasprave akademik Mislav Ježić rezimirao je sva dvodnevna izlaganja. Tihomil Maštrović zahvalio je svim sudionicima i najavio zbornik radova posvećen Slavku Ježiću, zatvorio radni dio znanstvenoga skupa te najavio subotnji obilazak najstarijega hrvatskoga kraljevskoga grada Nina i predavanje arheologa Ante Uglešića, profesora emeritusa Sveučilišta u Zadru, *Nin u svjetlu srednjovjekovih arheoloških nalaza*.

Znanstveni radovi s održanoga skupa posvećenoga Slavku Ježiću, koji potvrđuju trajnu vrijednost Ježićeva djela i prisutnost u hrvatskoj znanosti o književnosti, uskoro će biti objavljeni u najavljenom *Zborniku o Slavku Ježiću*.

Martina Čavar

Knjiga koja je dio baze znanja civilizacije kakvu poznamo

Iskrice sv. Ignacija: Misli sv. Ignacija Lojolskog za svaki dan u godini tumači Gábor Hevenesi. Kuće, Marignacija d. o. o., 2021., 394 str., 2 slike. Preveo Jozo Vela. Uredila i Pogovor napisala Marića Čunčić.

Prvi hrvatski prijevod latinskoga djela *Scintillae ignatianae, sive sancti Ignatii de Loyola, Societatis Jesu Fundatoris, apophthegmata sacra, per singulos anni dies distributa et ulteriori considerationi proposita*, Viennae Austriae, Typis Joannis Georgii Schlegel, Universitatis Typographi, 1705. ima meki uvez, soft touch plastifikaciju, zlatna slova i obru-

be oko dviju slika mozaika s anđelima iz špilje u Manresi koji drže natpise s Ignacijevom porukom na španjolskom: »Tu ću prositi unutarnju spoznaju Gospodina koji je za mene postao čovjekom, da ga više uzljubim i nasljedujem« (*Duhovne vježbe* 104). »Krist poziva i želi da svi stupe pod njegovu zastavu, a Lucifer, naprotiv, pod njegovu« (*Duhovne vježbe* 137).

Sadržaj: Gábor Hevenesi piše *Svetom Utemeljitelju Ignaciju* (str. 7–9), dvije slike latinskoga izvornika iz 1705. (str. 3 i 12), *Prvo polugodište* od 1. siječnja do 30. lipnja (str. 11–167) i *Drugo polugodište* od 1. srpnja do 31. prosinca (str. 169–387). Svaka Ignacijeva misao s komentarom o. Hevenesija zauzima jednu stranicu i odnosi se na jedan datum. Na kraju je *Pogovor* urednice (str. 389–394). Na zadnjoj korici izvana su tekstovi Gábora Hevenesija i urednice.

Ima 366 misli sv. Ignacija za svaki dan u prestupnoj godini. Sabrao ih je iz Ignacijevih djela, pisama i spisa te sa svojim komentarima objavio mađarski isusovac, filozof, teolog i povjesničar, autor tridesetak djela na latinskom dr. sc. vlč. o. Gábor Hevenesi (Vásárosmske 1656. — Beč 1715.). Prije toga je objavio misli sv. Franje Ksaverskoga. Autor je euharistijskoga i marijanskoga kalendara, djela o filozofiji, etici, sv. Ladislavu, sv. Alojziju Gonzagi, sv. Stanislavu Kostki i mađarskim svecima. Ima smisla za humor pri opisu ljudskih mana. Misli sv. Ignacija nazvao je iskricama jer Ignacija uspoređuje s vatrom.

Hevenesijeve *Scintillae* bile su prava uspješnica. Izdane su na latinskom preko 30 puta u Europi i jednom u Sjevernoj Americi. Šest puta su objavljene u Beču (1721., 1738., 1749., 1750., 1752. i 1757.), pet puta u Trnavi (1713., 1715., 1725., 1734. i 1752.), tri puta u Grazu (1712., 1718. i 1725.), po dva puta u Kölnu (1715. i 1751.), Wrocławu (1757. i 1759.) i Mainzu (1808. i 1841.), po jed-

nom u Brunsbergu (1712.), Münchenu (1715.), Rommerskirchenu (1715.), Mindelheimu (1715.), Antwerpenu (1834.), Parizu (1839.), Trieru (1868.), Novom Meksiku (1888.) i Klagenfurtu (1749.) i u tri grada odjednom s dodatkom misli sv. Filipa Nerija: Regensburg, Rim i Beč 1919.

Njemački prijevod izdan je tri puta u Paderbornu (1853., 1871. i 1888.), dva puta u Beču (1864. i 1872.), po jednom u Frankfurtu (1869.), Kölnu (1718.), Pragu (1732.) i Aachenu (1828.). Španjolski je prijevod objavljen dva puta u Seville (1753. i 1881.). Prvi koji su knjigu preveli bili su Poljaci: Lublin 1710., 1713. i 1747, Warszawa 1886. i Krakow 1894. Talijanski prijevod izdan je u Milanu 1961. Vjerojatno postoje i drugi prijevodi za koje ne znam.

Akademski je zajednica ocijenila ovo djelo “važnim kulturnim spomenikom i dijelom baze znanja civilizacije kakvu poznamo”. Zato su *Scintillae* objavljene kao faksimilni reprint pet puta: 1. Kessinger Rare Reprints, Kessinger Publishing, Whitefish, MT, SAD, 2009., tvrdi i meki uvez; 2. Kessinger Legacy Reprints, Kessinger Publishing, Whitefish, MT, SAD, 2010., tvrdi i meki uvez; 3. Nabu Press, Charleston, SC, SAD, kolovoz 2011.; 4. Nabu Press, Charleston, SC, SAD, listopad 2011.; 5. Scholar Select, Palala Press, Charleston, SC, SAD, 2016. 144 str.

Engleski prijevod sadrži samo misli sv. Ignacija bez tumačenja o. Hevenesija. Prevoditelj Alan G. McDougall SJ kaže da je Hevenesi objavio knjigu prvi put u “Braunsbergu” 1712. god. Očito McDougall nije poznao bečko izdanje iz 1705. godine. Ovo su engleski prijevodi: 1. *Thoughts of St. Ignatius of Loyola for every day of the year: from the “Scintillae Ignatianae” of Fr. Gabriel Hevenesi, S. J.*, preveo Alan G. McDougall, Burns Oates and Washbourne Ltd., London, 1928.; 2. Isto — *compiled by Gabriel He-*

venesii: translated by Alan McDougall. With a new introduction by Patrick J. Ryan, S. J., Fordham University Press, New York, NY, SAD, 2006.; 3. *A Thought From St Ignatius Loyola for Each Day of the Year*, Athanasius Press, Church of the Redeemer, West Monroe, LA, SAD, 2009.

Kompletne Iskrice objavljene su dva puta na češkom: 1. Gabor Hevenesi, *Knihá Citáty a reflexe k dennímu zamýšlení*. Edice Náboženská edice 78. Křesťanská akademie, Řím 1982.; 2. *Jiskry sv. Ignáce*. Kartuziánské nakladatelství, Brno, 2005.

Mađarski su isusovci na svoj mrežni portal stavili u kalendar misao sv. Ignacija za svaki dan i omogućili pretraživanje po pojmovima. Npr. tražeći misli sv. Ignacija o lijenosti, dobijemo datume pod kojima se lijenost spominje: 18. siječnja; 11. ožujka; 28. svibnja; 1. kolovoza; 26. rujna te 2., 12. i 29. prosinca (<http://szikrak.jezsuinta.hu/tema/lustas%C3%A1g>). Misli sv. Ignacija bez Hevenesijevih tumačenja objavljene su na mađarskom pod naslovom "Ignacijevé Iskrice": *Ignáci Szikrák*, Korda Kiadó, Kecskemét, 2009.

U Hrvatskoj se latinski izvorni primjerci čuvaju u knjižnicama franjevačkih samostana na Trsatu, u Samoboru i Varaždinu: 1. Graz, 1715. Signatura: Trsat: B-16*-75; 2. Graz, 1718. Signatura: Trsat: RIII-16*-44; 3. Trnava 1734. Signatura: Samobor: B-16*-85; 4. Koeln, 1715. Signatura: Samobor: B-16*-47; 5. Prag, 1729. Signatura: Varaždin: B-16*-56.

Zahvaljujem gospodi Fili Bekavac Lokmer, koja me 2011. godine upozorila na trsatski primjerak *Iskrice*. Naišla je na tu knjigu radeći digitalni popis knjiga franjevačkih samostana. Tako sam saznala za *Iskrice*.

U isusovačkoj knjižnici "Juraj Habdelić" u Zagrebu čuvaju se dva izdanja: 1. Gábor Hevenesi: *Scintillae Ignatianae*

sive Sancti Ignatii de Loyola ... apophthegmata sacra per singulos anni dies distributa ... Viennae Austriae, Typis Joannis Georgii Schlegel, 1705. [8], 330 str., 14 cm; 2. Loyola, Ignatius, sanctus, Hevenesi, Gábor: *Scintillae Ignatianae sive Sancti Ignatii de Loyola ... apophthegmata sacra*, a Gabriele Hevenesi ... proposita ... Tyrnaviae, typis Academicis, 1713, 496 str., 13 cm.

Sadržaj obiluje dubokim značenjima, kako u Ignacijevim mislima, tako u tumačenjima o. Hevenesija, pa je za hrvatski prijevod bilo potrebno poznavanje ignacijanske duhovnosti i terminologije. Značenjske je nijanse prevoditelj Jozo Vela uspješno prenio. Da se u većoj mjeri olakša razumijevanje, naknadno sam odmaknula tekst od latinske sintakse i retorike. Nekoliko sam rečenica izostavila zbog vremenske i kulturološke razlike. Umjesto zamjenica na više sam mjesta stavila imenice da se dokine moguća zabuna. Hevenesi navodi skraćenice izvora odakle je uzeo Ignacijevé misli, u prijevodu je to izostalo, ali su dodani brojevi pod kojima se Ignacijevé misli nalaze u njegovoj knjizi *Duhovne vježbe*, a parafraze biblijskoga teksta obogaćene su biblijskim referencama. Manje poznati pojmovi rastumačeni su u bilješkama.

Kalendarski organizirane, Ignacijevé misli mogu poslužiti kao dnevno putovanje kroz godinu. Dotiču se niza tema, od potvrda Božje prisutnosti i Kristove ljubavi do praktičnih savjeta za borbu s grijesima i zlodusima, te za život kreposti u služanju drugima. Tko traži bogatiji duhovni život, naći će riječi koje nadahnjuju, izazivaju, prosvjetljuju i preobražavaju. Npr.: "Neka ti bude važniji spas bilo kojeg čovjeka nego sva bogatstva svijeta" (19. III.). "Treba malo govoriti, a mnogo slušati" (25. VI.). "Idite, i zapalite čitav svijet!" (6. X.). "Bez dogovora s Bogom ne smije se ničemu pristupiti" (17. XII.).

Ovom knjigom nakladnička kuća Marignacija d. o. o. obilježava jubilar- nu Ignacijevu godinu 2021.–2022., koja obuhvaća spomen na Iñigovo obraćenje 1521., njegovu kanonizaciju 1622. te Blagovijest 1522. godine, kad je stigao u Manresu i počeo obavljati duhovne vježbe. Iz toga molitvenoga iskustva napisao je slavno djelo *Exercitia Spiritua- lia*, Rim, 1548. (“Duhovne vježbe”).

Prvi hrvatski prijevod *Iskrice* otkri- va suvremenomu hrvatskomu čitatelju

sv. Ignacija i njegove duhovne sinove u jasnijem svjetlu, pomaže u razumijeva- nju ignacijanske duhovnosti i osobnom duhovnom rastu jer izaziva čitatelja da stavi u praksu Ignacijeve savjete. Odnos čovjeka i Boga uvijek je zanimljiv uspr- kos razlikama među epohama i kultura- ma. Zato je ova knjiga iz 1705. godine još uvijek aktualna.

Marica Čunčić